

ORSZÁGGYŰLÉSI KÉPVISELŐ

ORSZÁGGYŰLÉS ELNÖKE
K/6689

Érkezett: 2015 OKT 13.

Dr. Kövér László

az Országgyűlés elnöke részére

helyben

tárgy: írásbeli választ igénylő kérdés

Tisztelt Házelnök Úr!

Magyarország Alaptörvénye 7. cikk (2) bekezdése, az Országgyűlésről szóló 2012. évi XXXVI. törvény 42. § (8) bekezdése és az egyes házszabályi rendelkezésekről szóló 10/2014. (II. 24.) OGY határozat 124. § (1) bekezdése alapján „**Miért egy parlamenti képviselőnek kell lektorálni az atlaszokat?**” címmel írásbeli választ igénylő kérdést kívánok benyújtani **Balog Zoltánnak**, az Emberi Erőforrások Minisztériumának vezetőjéhez.

Tisztelt Miniszter úr!

Az Önnek feltett korábbi kérdésemre (**Miért kerülhetett a hallgatók kezébe kiforratlan földrajzi atlasz?**) Rétvári Bence államtitkár úr válaszolt. Államtitkár úr válasza azonban csak további kérdéseket vetett fel, miközben érdemben nem sikerült megnyugtanni sem engem, sem a földrajzos szakmát.

Természetesen mindenkinek az a célja, hogy jó minőségű, tartós, ám megfizethető tankönyvekhez és atlaszokhoz jussanak hozzá a gyerekek. Persze ha az alacsony színvonalú tankönyvek egyébként sokba kerülő fejlesztését EU forrásokból finanszírozzák, akkor lehet olcsó tankönyveket készíteni, csak nem érdemes. Ugyanígy problémás, ha az egyébként minden forgalomban lévő tankönyvvel kompatibilis atlaszok pótlására nem nagyon biztosítanak forrásokat, így azt a szülőknek kell majd végső soron finanszírozni.

Az előző kérdésemben is említett földrajzi atlaszok kapcsán azonban nem csak ilyen problémák merülnek fel. Rétvári Bence válaszából ugyanis az derül ki, hogy az államtitkár úr láthatóan nincs tisztában az atlasz és a térkép mibenlétével, és valószínűleg az atlaszokkal kapcsolatos eddigi eljárásrendet sem ismerheti. Államtitkár úrnak – vagy a szakértőinek – illene tudni, hogy az általa említett feltételek közül az utolsó feltétel kivételével minden engedéllyel rendelkező kiadvány megfelel. Vagyis megfelelnek a Nemzeti alaptanterv és kerettanterv előírásainak, segítik a képességfejlesztési célok megvalósítását, alkalmazkodnak a gyerekek életkori sajátosságaihoz, egyszerű, a gyerekeket asszociációkra készítő jelrendszerük van, tartalmaznak műholdfelvételeket és tartalmaznak kartogram-térképeket. Gyakorló pedagógusok szerint ráadásul a már régebb óta piacon jelen lévő atlaszok sokkal inkább alkalmazkodnak a tanulók életkori sajátosságaihoz, de erről majd kérdezzék meg inkább a pedagógusokat és a gyerekeket. Az egyetlen Ön által említett feltétel közül csak a

digitális eszközhasználat lehetősége hiányzik egyes kiadványoknál, de a legtöbb térképkiadással foglalkozó vállalkozásnak vannak digitálisan készült, interaktív változatban is elérhető kiadványai! Van olyan hazai neves kiadó, amely már 8 éve rendelkezik ilyen digitális formátummal, tehát itt sem beszélhetünk általános hiányosságról. Sőt!

A kiadványok tankönyvjegyzékre kerülésére vonatkozó kérdésem kapcsán szintén érdekes választ adott államtitkár úr. A válaszában kiemelte, hogy a jelenleg hatályban lévő rendelet alapján „a tankönyvjegyzék frissítését az Oktatási Hivatal az adott év június 15-vel lezárja, a tankönyvvé nyilvánítás ezt követően történt, ezért nem szerepelnek még a kiadványok a hivatalos tankönyvjegyzékben”. Mindez azért érdekes, mert egyrészt ismeretem szerint a hatályos szabályozás június 30-át jelöli meg határidőként, másrészt az említett szabályozás úgy szól, hogy „**El kell utasítani az adott tanévi tankönyvjegyzékre történő felvételre benyújtott kérelmet, ha a könyvkiadást folytató jogi személy**

a) a tankönyv árát az előző tanévben alkalmazott árhoz képest aránytalanul meg kívánja növelni,

b) nem vállalja a 18. § (3) bekezdésében meghatározott kötelezettséget,

c) adott könyvét, amellyel a miniszter által kiírt nyilvános pályázati eljárásban részt vett, a miniszter nem választotta ki,

d) kérelmét június 15-ét követően nyújtotta be.”

Mindezek alapján mégis hogyan fordulhatott elő, hogy a könyvet ingyenesen szétosztották több évfolyam esetében is, hiszen az a tankönyvjegyzéken sem szerepelhetne? Arról nem is beszélve, hogy a szakmai hibák sora pedig igenis problémákat okozhat az oktatásban.

Nem egészen érthető államtitkár úr azon megjegyzése sem, hogy vajon miért érdem az új „kísérleti” atlaszok esetében a „főlöszleges ismétlődések” elkerülése. Az atlaszoknak pont az a lényege, hogy minden tankönyvhöz lehet használni őket, nem csak a kísérleti tankönyvekhez. Emellett az államtitkár úr válaszában szereplő állítással szemben szó nincs arról, hogy valamiféle újszerű megoldások miatt merülnek fel a szakmai kifogások. Tényszerűen megállapítható, hogy a QR kód használatán kívül semmiféle újszerű nincs a kísérleti kiadványokban. A felmerült hibák sokkal elemibb szakmai kérdéseket feszegetnek. Minderről egy rövidebb listát magam is csalog a kérdésemhez, bár nem hinném, hogy egy országgyűlési képviselő feladata lenne a lektori tevékenység elvégzése. Ellentétben Államtitkár úr azon megjegyzésével, hogy szívesen várják a hibalistát. A lektori tevékenységért a kiadóknak ugyanis fizetni kell, azt nem lehet megspórolni azon a címen, hogy kísérleti tankönyvekről van szó. Az atlaszok lektorálása igen bonyolult, ezért nagy tapasztalattal rendelkező kollégáknak kell azt elvégezni, jellemzően sok-sok munkaóra ráfordításával. A későbbi félreértések elkerülése végett a mellékelt hibalistán csak az atlaszok bizonyos részeit vesszem górcső alá, és ott is csak szűkítetten jelöltem a hibákat, így is lehetőséget hagyva a hozzáértő kollégáknak, hogy a későbbiekben a szaklektori feladatokat szerződéses munkaviszonyban el tudják végezni.

Mindezek alapján tisztelettel az alábbi kérdést tenném fel Önnek:

- Miért egy parlamenti képviselőnek kell összegyűjteni az „kísérleti” atlaszokkal kapcsolatos hibákat?

- Nem lenne egyszerűbb a kísérleti tankönyvek kiadójának felkérni a szakmai lektorokat, hogy megfelelő időt hagyva a lektori munkához el tudják végezni a feladatukat?

Tisztelettel várom Miniszter Úr válaszát!

Budapest, 2015.október 13.

dr. Szabó Szabolcs

(független)

Együtt

Melléklet: válogatott hibajegyzék az általános iskolai és a középiskolai földrajzi kísérleti atlaszokhoz

1. sz. melléklet

OFI: Földrajzi atlasz általános iskolásoknak

Tételes észrevételek

Szerkesztési elvek hiányosságai

A fekvő oldalak hol a gerinctől kifelé, hol a gerinc felé néznek.

A kontinensek térképeihez kapcsolódó tematikus térképek nem következetesek.

A lekicsinyített térképek átszerkesztetlenek, ezért többnyire olvashatatlanok.

Jelmagyarázat

- Nem tartalmaz általános jelmagyarázatot. Földrajzi atlasz esetében az általános jelmagyarázat alapvető. Így nem feltétlenül világos, hogy egyes térképeken melyik térképi elem mit jelent. (Ld. pl. Európa országai, részletes domborzati térképek)
- A jelmagyarázatok betűmérete változó, esetenként olvashatatlan.

Méretarány

Azonos témakörben eltérő méretarányú térképek. (Feltehetőleg az előre meghatározott szűkös oldalszám miatt.)

1.

Térképészeti alapismeretek

Az árnyékolás, magassági színezés és szintvonalas ábrázolás ábrái a domborzatábrázolás fajtáit mutatják. Hiányzik „A domborzat ábrázolása” alcím, és nem egyértelmű, hogy a metszetnek köze van a szintvonalas ábrázoláshoz.

A mérés a térképen cím megtévesztő, az valójában csak egy turistatérkép részlet.

2-3.

A Kárpát-medence

- A földtani térkép jelmagyarázatából nem derül ki mi a „flis”, de az egyébként sem általános iskolai tananyag.
- Hiányzik a Kárpát-medencei népesség összetételének értelmezését, a Magyarország határán túli néprajzi tájegységek megismerését segítő nemzetiségi és a néprajzi tájakat bemutató tematikus térkép.

4-5.

Magyarország domborzata

- A térkép mellől hiányzik a nagytájak bemutatását szolgáló melléktérkép.
- Az ötvöző fémek jelmagyarázati meghatározás teljesen értelmetlen. Ilyet nem lehet bányászni, azt a képzetet kelti, mintha egy helyen egyszerre több ilyen érc lenne. Ráadásul ezen a térképen egyetlen ilyen jel található a Bakonyban, ami megegyezik a mangánércel, úgyhogy kaphatta volna a jel ezt a magyarázatot is. Főként azért, mert általános jelmagyarázat nem található az atlaszban, tehát a jel másik térképen megkaphatná egy másik ötvözőfém érc nevét.

6-7.

Magyarország közigazgatása és közlekedése

- A térkép jelmagyarázata ugyan tartalmazza a határátkelőhely jelét, de a térképen ezek több helyen nincsenek feltüntetve és megnevezve!
- A jelmagyarázat legmagasabb település-kategóriájának értéke nem megfelelő. Az 50 ezer feletti lakos olyan városokat mos össze, mint Veszprém és Debrecen. A 100 ezer lakos feletti városoknak egy külön kategória kellene, és Budapestnek is.

8-9.

Az Alföld és az Északi-középhegység

Bár a térkép méretaránya bőven megengedné a vizes élőhelyek (Ramsari területek) ábrázolását, de nem jelennek meg a természetvédelmi területek és látnivalók között.

- A térkép jelmagyarázata ugyan tartalmazza a gyorsforgalmi és országos főutak, valamint a vasútvonalak jelét is, de a térképen ezek közül egyik sem jelenik meg.

Földtani szerkezet (melléktérkép)

Ide a 3. oldal Kárpát-medence földtani szerkezetét bemutató térképének vonatkozó része került felnagyítva a teljes jelmagyarázattal együtt. A jelmagyarázat azonban azt az elemet nem magyarázza meg (zöld band), ami csak erre a térképre vonatkozik.

10.

A Dunántúl

A térképnek hiányzik a jelmagyarázata, az oldal melléktérképein a Fertő és a Balaton méretaránya különböző, ezért teljesen megtévesztő, összehasonlításra pedig teljességgel alkalmatlan.

8. oldal: A Tisza-tó (1:360 000) 10. oldal: A Fertő (1:400 000); A Balaton (1:655 000)

A vizes élőhelyek (Ramsari területek) itt sem jelennek meg a természetvédelmi területek és látnivalók között.

A Balaton

Az eredetiből kb. felére kicsinyített térkép olvashatatlan.

A települések egy jó része hiányzik, de a jelmagyarázat által feltüntetett valamennyi kategóriához találunk települést a térképen. Mi alapján lettek kiválogatva? Itt egyetlen szempont lehetett volna, bizonyos lélekszám alatt nem került volna fel település a térképre.

A Fertő

A településekkel ugyanaz a helyzet, mint a Balaton térképnél. Még az a kérdés merül fel, hogy mi alapján tünteti fel a térkép az egyik településnél a magyar nevét, és mi alapján hagyja el egy másikonál? Az eredeti térképen az összes magyar névváltozat szerepel.

11.

Magyarország tematikus térképei

Évi középhőmérséklet és napfénytartam

A jelmagyarázatban a sokévi átlag órában értékeinél lemaradt egy nulla. Bajban lennénk, ha csak évi 200 óra körül volna a napsütés átlaga.

Meteorológiai térkép

Hiányzik az izobárok meghatározása. Honnan tudja a diák, hogy mit jelentenek az értékkel ellátott vonalak?

A térkép többi jeléről és számairól se tudni mit jelentenek. Szélirány, hőmérséklet?

12-13.

Európa domborzata

- Többféle településjel található a térképen, de nincsenek megmagyarázva.
- Nem világos, hogy a települések miért vannak különböző betűtípussal megírva.

14-15.

Európa országai

A főtérképnek nincs jelmagyarázata, nem tudni mit jelentenek a térképi elemek.

A főtérkép mellett a melléktérképen helyesen szerepel az unió bővítési folyamata, de euró-övezet országait már nem jelöli, és hiányzik az öregedő társadalmat, vagy nyelveket bemutató tematikus térkép

21.

Kelet-Európa és Törökország

- Hiányzik a jelmagyarázat.
- Hiányzik a hipszometria skálája.
- Kazany neve helyesen Kazán
- Ukrajna területén hogyan íródnak a nevek? Látszólag ukránul. Kijev esetében az ukrán név zárójelbe került, mert első helyen az exonima áll. De miért került Odessza esetében az orosz név előre, és az ukrán név zárójelbe?

2. sz. melléklet

OFI: Földrajzi atlasz középiskolásoknak

Tételes észrevételek

Szerkesztési elvek hiányosságai

A fekvő oldalak hol a gerinctől kifelé, hol a gerinc felé néznek.

A kontinensek térképeihez kapcsolódó tematikus térképek nem következetesek.

A lekicsinyített térképek átszerkesztetlenek, ezért többnyire olvashatatlanok.

Jelmagyarázat

- Nem tartalmaz általános jelmagyarázatot. Földrajzi atlasz esetében az általános jelmagyarázat alapvető. Így nem feltétlenül világos, hogy egyes térképeken melyik térképi elem mit jelent. (Ld. pl. Európa országai, részletes domborzati térképek)
- A jelmagyarázatok hol a térképek keretén belül, hol azon kívül találhatóak.
- A jelmagyarázatok betűmérete változó, esetenként olvashatatlan.

Címek

- Elhelyezésük nem egységes. Hol a jobb-, hol a baloldalon, hol a térkép felső, hol az alsó sarkában találjuk.
- Méretük nem egységes, kék színük miatt sokszor rosszul látszanak.

Méretarány

Azonos témakörben eltérő méretarányú térképek. (Feltehetőleg az előre meghatározott szűkös oldalszám miatt.)

1.

A Naprendszer bolygói

- A Vénusz és az Uránusz esetében a -243 nap és -17 ó. 14 p. értékek negatív előjeléből miért következne, hogy egy diák kitalálja, hogy ez retrográd forgási irányt jelent? Nem az időben forognak visszafelé, hanem a térben.
- A fényrend fogalmát megmagyarázza a könyv, vagy feladatként utána kellene nézni? A „fényrendű” szó végén egy mértani jel látható. Ha a betűtípus nem alkalmas valamennyi magyar ékezet ábrázolására, akkor másikat kell választani.

9.

Település-alaprajzok – Tatabánya

Honnan látszik az alaprajzból, hogy ez ipari település? Mitől jellegzetes? Azért, mert a térképen szürkére színezték egy részét?

10.

Budapest

A két térkép nem azonos méretarányú, és a fényszennyezettség térképe nincs rendesen északra tájolva, hanem északkelet irányban „dől”. Nehezen hasonlítható össze a két térkép.

12.

Magyarország tematikus térképei

Talajminőség

A jelmagyarázat a föld értékére, és nem a talaj minőségére utal.

14.

Magyarország tematikus térképei

Nemzetközi és belföldi migráció

- A jelmagyarázatban a „Nemzetközi ki- és bevándorlók” cím furcsa, mert országon belül nem lehet ki- és bevándorolni.
- Nem világos, hogy az összes ki- és bevándorló milyen időszakra vonatkozik, mivel a címben 2013 szerepel. Egészen biztos azonban, hogy 2013-ban nem érkeztek mondjuk Romániából 230 ezren.
- A térképen látható be- és kivándorlók számait összeadjuk, nem egyezik a jelmagyarázatban megadott értékekkel.

18-19.

Európa országai

A főtérképnek nincs jelmagyarázata, nem tudni mit jelentenek a térképi elemek (vasút, utak, településjelek, településnevek, stb.)

Nyelvek

A skála színei nehezen különböztethetők meg. (germán–egyéb, török–mongol)

20-21.

Európa tematikus térképei

Szerkezet

- A tengerek területét kétféle kék színnel (kontinentális talapzat, óceáni kéreg) jelöli a térkép. Tehát nem a vízfelszínt jelöli a kék. Ugyanakkor a Kaszpi-tenger megkapta a tavak sötétebb kék színét, ami viszont vízfelszínt jelent. De ez nem derül, ki, így azon gondolkodik a diák, hogy melyik kategóriába tartozik a Kaszpi-tenger területe. Fehéren kellett volna hagyni.
- Ember legyen a talpán, aki megmondja a térkép alapján, melyik az Atlanti-hátság felszínén maradt darabja.

Az Európai Unió bővítésének folyamata

- A színskála a térképen követhetetlen, nem jelöli az euró-övezet országait.

Bruttó hazai termék (GDP) 2011 (milliárd euró)

- Ennél a témánál szerencsésebb lenne a régiós bontás, mert mutatná az országokon belüli különbségeket.
- Az abszolút érték keveset mond, mert nem mindegy hány ember termeli meg, helyesebben hány főre kell lebontani.

22.

Az Észak-Európa

Hiányzik a jelmagyarázat, nem tudni mit jelentenek a térképi elemek.

23.

Az Egyesült Királyság és Írország

Hiányzik a jelmagyarázat.

28-29.

Közép-Európa

Hiányzik a jelmagyarázat, ráadásul pont le van vágva két nagy folyamának (Duna, Rajna) torkolata is.

Vallások

- A jelmagyarázat törzsi vallásokat említ. A 19. oldal Európa vallásai térképen természeti vallásokat. Jobb lenne a természeti vallás mindenhol, de legalábbis egyeztetni kellene.
- India nyugati részén jelentős a muszlimvallás.

46-47.

A Föld domborzata és a sarkvidékek

(feltehetőleg kb. 1:150 000 000, de rossz az oldalon a méretarány)

A Föld domborzata

A kontinens neve helyesen Antarktika, nem Antarktisz.

A sarkvidékek egy-egy kis melléktérképként szerepelnek a főtérkép alsó sarkaiban, nem túl szerencsés módon az **Északi-sark** és **Déli-sark** címet kapták. A kicsinyítés miatt olvashatatlanok.

Az egész oldal vizsgálata után sem derül ki, melyek egyáltalán a sarkvidékek, mert az Északi-sarkvidék (Arktisz) sehol nincs feltüntetve, a Déli-sarkvidék (Antarktisz) ugyan meg van írva, de eléggé félreérthetően az Antarktika (mint kontinens) helyett. Láthatóan, teljes a zűrzavar.